

Ilegorrien Liga

ARTHUR CONAN DOYLE

itzulpena:

Maider Intxautiera Renteria
María González Ugalde
Sara Alvarez Gallego

BOOKTEGI

Guztion liburuak, guztiontzat

booktegi.eus

ARTHUR CONAN DOYLE

Ilegorrien Liga

itzulpena:

Maidor Intxaurtiera Renteria

María González Ugalde

Sara Alvarez Gallego

lazko udazkeneko egun batean nire lagunari, Sherlock Holmes jaunari, deitu nion eta elkarriketa sakon batean aurkitu nuen aurpegi gorridun jaun oso POTOLO, ADINEKO ETA ile gorridun batekin. Nire intrusioagatik, barkamena eskatuz, erretiratzekotan nengoen Holmesek bat-batean gelara bultzatu eta atea nire ostean itxi zuenean.

—Ezin izan zara garai hobean etorri, ene Watson maitea, —esan zuen adeitsu.

—Lanpetuta ote zinen beldur nintzen.

—Banago. Oso, egia esateko.

—Orduan, ondoko gelan itxaron dezaket.

—Inola ere ez. Jaun hau, Wilson jauna, nire bikotea eta laguntzailea izan da nire kasu arrakastatsuenetako askotan, eta ez dut zalantzarik zurean ere oso baliagarria izango dela.

Jaun potoloa aulkitik erdi altxatu zen eta, agur txiki bat egin zuen, begirada azkar eta galdetzaile batez bere begi txiki lodi biribilduetatik.

—Proba ezazu sofa, —esan zuen Holmesek, besaulkian berriro erori eta hatzamar-puntak elkartuz, ohi zuen bezala, aldarte judizialetan—. Badakit, ene Watson maitea, nire maitasuna partekatzen duzula eguneroko bizitzako konbentzioetatik eta errutina ohikoetatik kanpo dagoen guztiarekin. Zure horrekiko gustua erakutsi duzu kronika egitera bultzatu zaituen ilusioaren bidez, eta, barkatzen badidazu, nire abentura txiki asko apaintzeko zertxobait ere.

—Zure kasuak benetan interesgarriak izan dira niretzat, —esan nion.

—Gogoratuko duzu aurreko egunean, Mary Sutherland andereñoak aurkeztutako arazo xumeari ekin baino lehen, ohartarazi nuela efektu bitxi eta konbinazio harrigarrietarako bizitza berera joan behar dugula, eta hori irudimenaren edozein ahalegin baino askoz ere ausartagoa dela beti.

—Proposamen hori zalantzan jartzeko askatasuna hartu nuen.

—Bai, doktore, baina, hala ere, nire iritzia konpartitu behar duzu, zeren, bestela, zure arrazoimenak huts egin eta arrazoi dudala aitortzen ez didazun bitartean, zuri buruzko datuak pilatzen jarraituko baitut. Orain, Jabez Wilson jauna nahiko ona izan da gaur goizean niri dei egiteko, eta denbora luzez entzun dudau gauza berezienetako bat izango den kontakizun bati kontatzeko. Askotan entzun didazu gauza bitxi eta berezienak askotan ez direla lotzen krimen handiangoekin, baizik eta txikienekin, eta noizean behin, hain zuzen ere, non, delitu positiboren bat egin den zalantzarako tartea dagoen. Entzun

dudanez ezinezkoa zait esatea oraingo kasua delitu kasua den ala ez, baina gertaeren bilakaera inoiz entzun dudan berezienetakoa da, dudarik gabe. Beharbada, Wilson jauna, zure kontakizuna berriro hasteko adeitasuna izan zenezake. Galdetzen dizut nire lagun Dr. Watsonek ez duelako hasierako zatia entzun, baina baita istorioaren izaera bereziak zure ezpainetatik ahalik eta xehetasun guztiak jasotzeko irrika eragiten didalako. Orokorrean, gertaeren bilakaeraren zati txikiren bat entzun dudanean, oroimenean gertatzen zaizkidanen antzeko beste milaka kasuetatik gidatzeko gai naiz. Oraingo kasu honetan, gertaerak, nire ustearen arabera, bakarrak direla onartzera behartuta nago.

Bezero galantak bularra puztu zuen harrotasunarekin eta egunkari zikin eta zimur bat atera zuen berokiaren barruko poltsikotik. Iragarki-zutabeari begirada bat ematen zion bitartean, burua aurrera eramanez eta papera belaunean laututa zeukala, ondo begiratu nion gizonari eta ahalegindu nintzen, nire adiskidearen erara, bere janzerak edo itxurak eman ditzakeen zantzuak irakurtzen.

Ez nuen asko lortu, ordea, nire ikuskapenarekin. Gure bisitariak ohiko merkatari britainiarra izatearen ezaugarri guztiak zituen; gizona, panpoxoa eta motela. Artzain-praka gris zabal samarrak zeramatzan, garbi ez zegoen lebita beltz bat, aurrealdean botoirik gabea eta kolore ahuleko txaleko bat brontzezko Albert kate astun batez hornitua eta metal karratu zati bat apaingarri gisa zintzilik. Kapelu zimurtu bat eta beroki marroi zimel bat, belusezko lepo zimurtuarekin, ondoan zeukan aulki baten gainean. Oro har, begiratu nuen arren, gizon hark ez zuen ezer aipagarririk bere buru gorri distiratsua,

eta bere aurpegiaren atsekabe eta haserrea izan ezik.

Sherlock Holmesen begi bizkorrak nire zereginari heldu zion, eta burua astindu zuen irribarre batekin, nire begirada galdetzaileak nabaritu zituenean. —Noizbait esku-lana egin duela, tabakoa kontsumitzen duela, masoia dela, Txinan egon dela eta azkenaldian idatzi dezente egin dituenaz aparte, ezin dut beste ezer ondorioztatu.

Jabez Wilson jauna bere aulkitik altxatu zen, hatz erakuslea paperaren gainean zuela, baina begiak nire adiskideari begira.

—Nola, zorte onaren izenean, jakin duzu hori guztia, Holmes jauna? —galdetu zuen—. Nola jakin duzu, adibidez, eskulanak egiten ditudala. Ebanjelioa bezain egia da, itsasontzietako arotz gisa hasi bainintzen.

—Zure eskuak, jaun maitea. Zure eskuineko eskua ezkerrekoa baino handiagoa da. Harekin lan egin duzu, eta giharrak garatuagoak dituzu.

—Beno, orduan, tabako-hautsa eta fraternitate sekretua?

—Ez dut zure adimena irainduko hori nola irakurri dudan esanez, batez ere, zure ordenako arau zorrotzen kontra, arku bat eta konpas orratz bat erabiltzen dituzulako.

—A, noski, hori ahaztu zait. Baina idazkera?

—Zer gehiago esan daiteke eskuineko mahuka horren distiratsuaz, bost hazbetekoa, eta ezkerrekoa, ukalondoaren ondoan dagoena, idazmahaiaren gainean pausatzen duzun lekuan?

—Ondo, baina Txina?

—Eskuineko eskumuturrean tatuatua duzun arraina Txinan bakarrik egin zitekeen. Tatuaje marken azterketa txiki bat egin dut eta gaiari buruzko literaturan ere lagundu dut. Arrainen ezkatat arrosa delikatuz zikintzeko trikimailu hori oso berezia da Txinan. Gainera, zure erloju-katetik txinatar txanpon bat zintzilik ikusten dudanean, kontua are errazagoa bihurtu da.

Jabez Wilson jaunak barre handia egin zuen. —Beno, inoiz ez! —esan zuen—. Hasieran pentsatu dut zerbait burutsua egin duzula, baina ikusten dut ez dagoela ezer, azken finean.

—Pentsatzen hasi naiz, Watson, azalpenean akats bat egin dudala, —esan zuen Holmesek—. Omne ignotum pro magnifico, badakizu, eta nire ospe txiki eskasak, den bezalakoa izanik, naufragioa jasango duela hain zintzoa banaiz. Ezin duzu iragarkia aurkitu, Wilson jauna?

—Bai, orain lortu dut, —erantzun zuen hatz gorri lodia zutabearen erdian jarrita zuela—. Hemen dago. Honek hasi zuen guztia. Zuk zeuk irakur ezazu, jauna.

Papera hartu nion eta honela irakurri nuen:

—ILEGORRIEN LIGARI: Ezekiah Hopkins zenaren legatua dela eta, Libanokoa, Pennsylvania, AEB, orain beste lanpostu bat dago zabalik, Ligako kide bati 4£-ko soldata jasotzeko eskubidea ematen diona zerbitzu hutsengatik. Gizon ilegorri guztiak, gorputzez eta adimenez sendokoak eta hogeita bat urtetik gorakoak, aukerakoak dira. Eskaera pertsonalki egin behar dira astelehenean, hamaiketan, Duncan Ross-ekin, Ligako bulegoetan, Pope's Court 7, Fleet Street-en.

—Zer arraio esan nahi du horrek? —Ezohiko iragarkia bi aldiz irakurri ondoren adia egin nuen.

Holmesek barre egin zuen eta aulkian bihurritu zen, umore onean zegoenean, ohi zuen bezala. —Bidetik pixka bat aldenduta dago, ezta? —esan zuen—. Eta orain, Wilson jauna, hutsetik hasi eta kontaiezaguzu zeure buruaren, zure etxekoen eta iragarki honek zure fortunari izan zuen eraginaren inguruan. Lehenik eta behin ohar bat egingo duzu, doktore, egunkariari eta datari buruz.

—1890eko apirilaren 27ko Goizeko Kronika da. Duela bi hilabete besterik ez.

—Oso ondo. Orain, Wilson jauna?

—Beno, esan dizudan bezalaxe da, Sherlock Holmes jauna, —esan zuen Jabez Wilsonek, kopeta garbituz—; Koburgetako plazan, City-tik gertu, mailegatzaille-etxe negozio txiki bat daukat. Ez da oso kontu handia, eta azken urteotan bizitza eman baino besterik ez dit egin. Lehen bi laguntzaile nituen, baina orain bakarra mantentzen dut; eta zailtasunak izango nituzke ordaintzeko, baina bera soldataren erdiaren truke etortzeko prest dago, negozioa ikasteko.

—Nola du izena gazte prestu honek? —galdetu zuen Sherlock Holmesek.

—Vincent Spaulding du izena, eta ez da hain gaztea. Zaila da bere adina esatea. Ez nuke laguntzaile argiagorik nahi, Holmes jauna; eta ondotxo dakit bere burua hobetu eta nik eman diezaiokedana baino bi aldiz gehiago irabaz lezakeela. Baina, azken finean, konforme badago, zergatik jarri behar nizkioke ideiak buruan?

—Zergatik, benetan? Oso zoriontsua dirudizu merkatuko prezioaren azpitik dagoen langile bat edukitzeagatik. Ez da ohiko esperientzia adin honetako enpresaburuen artean. Ez dakit zure laguntzailea zure iragarkia bezain nabarmena ez den.

—Ah, berak ere baditu bere akatsak, —esan zuen Wilson jaunak—. Ez da inoiz argazkilaritzarako ona izan. Bere burua hobetu beharrean kamerarekin argazkiak ateratzen zituen, eta gero sotoan murgiltzen zen untxi bat bere zuloan bezala, bere argazkiak errebelatzeko. Hori da bere akats nagusia, baina, oro har, langile ona da. Ez dago biziorik bere baitan.

—Oraindik zurekin dago, ezta?

—Bai, jauna. Bera eta hamalau urteko neska bat, sukaldaritza xume bat egiten duena eta lekua garbi mantentzen duena —hori da etxean dudan guztia, alarguna naiz eta sekula ez dut familiarik izan. Oso lasai bizi gara, jauna, hirurok; eta teilatu bat daukagu buru gainean, eta zorrak ordaintzen ditugu, besterik egiten ez badugu ere.

—Lehenengo gauza iragarki hura izan zen. Spaulding egun horretatik zortzi astetara bulegora etorri zen, paper hau eskuan zuela, eta esan zuen:

—Jaunari desiratzen diot, Wilson jauna, gizon ilegorria izatea.

—Zergatik hori? —galdetu diot.

—Zergatik, —dio hark—, horra hor beste lanpostu bat Ilegorrien Ligan. Dirutza apur bat merezi du eskuratzen duen edozein gizonentzat, eta ulertzen dut gizonak baino lanpostu gehiago daudela, eta, beraz, fede-emaileek diruarekin zer egin erabakitzen dute. Nire ilearen kolorea aldatuko balitz, hona hemen sehaska txiki polit bat, prest ni bertan sartzeko.

—Zer da, orduan? —galdetu nion—. Ikusten duzu, Holmes jauna, etxean egoten den gizona naizela, eta nire negozioa nigana etorri zitzaidan ni bertara joan beharrean, sarritan asteak pasatzen nituen ateko lanpararen gainean oinik jarri gabe. Horrela, kanpoan gertatzen zenaren ideia handirik ez neukan, eta beti pozten nintzen albisteak izateaz.

—Ez al duzu entzun Ilegorrien Ligaren inguruan? —galdetu zuen begiak zabalik.

—Inoiz ez.

—Zergatik, harritzen nau horrek, zu zeu ere hautagai baitzara lanpostu baterako.

—Eta zer merezi dute? —galdetu nion.

—Ah, urtean pare bat ehun besterik ez, baina lana arina da, eta ez du zertan traba handirik izan behar beste zereginak egiteko.

—Tira, erraz pentsa dezakezu horrek belarriak zulatu zizkidala, negozioa ez baita onegia izan urte batzuetan, eta beste ehun bat gehiago oso eskura izango nituzke.

—Kontaidazu dena, —esan nion.

—Tira, —esan zuen, iragarkia erakutsiz—, zuk zeuk ikus dezakezu Ligak lanpostu bat duela, eta hor dago eskaera xehetasunekin egiteko helbidea. Nik ulertzen dudanez, Liga milioidun amerikar batek sortu zuen, Ezekiah Hopkins, eta oso berezia izan zen. Berak ilegorritzat jotzen zuen bere burua, eta sinpatia handia zuen ilegorri gizonekiko. Horregatik, hil zenean, bere aberastasun izugarria patronoen eskuetan utzi zuela ikusi zen, ilea kolore horretako gizonei aterpeak emateko argibideekin. Entzuten dudan guztiagatik soldata bikaina da eta ezer gutxi egiteko.

—Baina, —esan nion—, milioika gizon ilegorri egon daitezke eskaera egingo luketenak.

—Ez uste duzun bezainbeste, —erantzun zuen—. Ikusten duzu benetan londrestarrentzat eta gizon helduentzat mugatuta dagoela. Amerikar hau Londrestik hezia zen gaztetan, eta alde zaharrari buelta ona eman nahi zion. Entzun dut, gainera, ez duela ezertarako balio zure ilea gorri argia edo gorri iluna bada, edo benetako gorri distiratsu eta sutsua ez den beste ezer. Orain, eskaera egitea ardura bazenu, Wilson jauna, sartuko zinateke; baina, beharbada, nekez mereziko zenuke ehun libra batzuegatik bidetik kentzea.

—Orain, egia da, jauna, zuek dakizuenetz, nire ilea oso betea eta aberatsa dela, eta, beraz, iruditzen zait, gai horretan lehiarik izanez gero, inoiz ezagutu dudan beste edozein gizon bezain aukera ona dudala. Vincent Spauldingek hainbesteraino zekiela zirudien, non baliagarria izan zitekeela pentsatu nuen. Oporretarako prest zegoen, beraz, negozioa itxi eta iragarkian eman ziguten helbidera abiatu ginen.

—Ez dut itxaropenik horrelakorik berriro ikusteko, Holmes jauna. Iparraldetik, hegoaldetik, ekialdetik eta mendebaldetik ile gorria zuten gizon guztiak hirira etorri ziren iragarkiari erantzuteko. Fleet Street jende ilegorritz gainezka zegoen, eta Pope's Court eskorga baten kutxa laranja zirudien. Ez nuen inoiz pentsatu herrialdean iragarpen bakar hark erakarritako hainbeste ilegorri tonu ezberdinik

zegoenik: lastoa, limoia, laranja, adreilua, irlandar-setterra, gibela, buztina; baina, Spauldingek zioen bezala, ez ziren asko sugar-koloreko ñabardura bizia zutenak. Zenbat pertsona zain zeuden ikusi nuenean, amore emango nuen; baina Spauldingek ez zuen horren berri izan nahi. Nola egin zuen ezin nuen imajinatu, baina bultzaka, tiraka eta jo egin zuen, jendetzaren artetik pasatu eta bulegora eramaten ninduen eskaileretaraino eraman zidan arte. Ilara bikoitza zegoen eskaileran, batzuk itxaropentsu igotzen ziren eta beste batzuk atsekabetuta itzultzen ziren; baina ahal bezain ongi sartu ginen eta laster aurkitu ginen bulegoan.

—Zure esperientzia atsegingarriena izan da, —adierazi zuen Holmesek bere bezeroak pausatu eta memoria freskatu zuen tabako puska handi batekin— jarrai ezazu zure adierazpen oso interesgarriarekin, mesedez.

—Bulegoan ez zegoen ezer, egurrezko aulki pare bat eta mahai bat izan ezik, eta horren atzean gizon txiki bat zegoen, ilea nirea baino are gorriagoa zuena. Hautagai bakoitzari hitz batzuk esaten zizkion gora egin ahala, eta gero beti lortzen zuen deskalifikatu egingo zituen akatsen bat aurkitzen. Lanpostua bat lortzea ez omen zen hain gauza erraza. Hala ere, gure txanda heldu zenean gizontxoak beste edozeinentzat baino askoz mesedegarriagoa izan zen niretzat, eta sartu ginenean atea itxi zuen, gurekin hitz pribatu bat izateko.

—Hau Jabez Wilson jauna da, —esan zuen nire laguntzaileak—, eta prest dago Ligan dagoen hutsunea betetzeko.

—Eta oso egokia da horretarako, —erantzun zuen besteak—. Betekizun guztiak ditu. Ez dut gogoratzen noiz ikusi dudan hain gauza onik. —Pauso bat atzera eman, burua alde batera makurtu, eta ileari begiratu zion, ni erabat nazkatuta sentitu nintzen arte. Orduan, bat-batean, aurrera egin zuen, eskua uzkurdu eta berotasunez zoriondu ninduen arrakastagatik.

—Injustizia litzateke zalantzan jartzea, —esan zuen—. Ziur nago, hala ere, barkatuko didazula kontu handiz ibiltzea. —Horrekin nire ilea bere bi eskuetan hartu zuen, eta tira egin zidan, minez oihu egin nuen arte—. Ura dago zure begietan, —esan zuen askatu ninduenen—. Dena behar den bezala dagoela sumatzen dut. Baina kontuz ibili behar dugu, bi aldiz ileordeek engainatu gaituzte eta beste behin margoak. Zapatariaren argizarizko ipuinak kontatuko nizkizuke, giza izaerak nazka emango lizuketenak. —Leihora hurbildu eta bertatik oihukatu zuen, bere ahotsaren goialdean, lanpostua beteta zegoela. Desilusiozko intziri bat sortu zen behetik, eta jendetza norabide desberdinetan sakabanatu

zen, harik eta buru ilegorri bat agerian geratu zen arte, nirea eta gerentearena izan ezik.

—Nire izena, —esan zuen—, Duncan Ross jauna da, eta ni naiz gure ongile nobleak utzitako funtsaren pentsiodunetako bat. Gizon ezkondua al zara, Wilson jauna? Familiarik al duzu?

—Ez nuela erantzun nion. Berehala erori zitzaion aurpegia.

—Ai ama! —esan zuen serio—, oso larria da hori! Sentitzen dut hori esaten entzuteak. Funtsa, noski, ilegorrien ugalketarako eta hedapenerako da, baita haien mantenurako ere. Zoritxarrekoa da ezkongabea izatea.

—Nire aurpegia luzatu egin zen honen aurrean, Holmes jauna, uste bainuen azkenean ez nuela postua lortuko; baina minutu batzuetan zehar pentsatu ondoren, ondo zegoela esan zidan.

—Beste baten kasuan, —esan zuen—, eragozpena zorigaiztokoa izan liteke, baina salbuespen bat egin behar dugu zurea bezalako ile-burua duen gizon baten alde. Noiz sartu zaitezke zure betebeharrak gauzatzera?

—Beno, pixka bat deserosoa da, dagoeneko badut negozio bat, —esan nion.

—Ah, ez dio axola, Wilson jauna! —esan zuen Vincent Spauldingek—. Nik hori zaindu beharko nuke.

—Zein izango litzateke ordutegia? —galdetu nion.

—Hamarretatik ordu bietara.

—Orain mailegatzaille baten negozioak arratsaldez egiten ditut gehienbat, Holmes jauna, batez ere ostegun eta ostiral arratsaldetan, hau da, soldata-eguna baino lehen; beraz, goizetan, diru apur bat irabaztea oso ondo legoke. Gainera, banekien nire laguntzailea gizon ona zela, eta ikusten zuen guztiaz arduratuko zela.

—Oso ondo egokituko litzaidake hori, —esan nion—. Eta soldata?

—Astero 4£ .

—Eta lana?

—Sinbolikoa da.

—Zeri deitzen diozu sinbolikoa?

—Beno, bulegoan egon behar duzu, edo eraikinean behintzat, aldi oro. Alde egiten baduzu, zure lanpostua galduko duzu betiko. Testamentua oso argia da puntu horretan. Denbora horretan bulegotik alde egiten baduzu ez dituzu baldintzak betetzen.

—Egunero lau ordu besterik ez dira, eta ez litzaidake bururatuko,— esan nion.

—Ez da aitzakiarik onartuko, —esan zuen Duncan Ross jaunak—; ez gaixotasunik, ez negoziarik ez beste ezer. Han geratu behar duzu, edo zure bizilekua galduko duzu.

—Eta lana?

—Entziklopedia Britaniarra kopiatzea da. Prentsan dago lehen liburukia. Zure tinta, boligrafoak eta xukapaperak aurkitu behar dituzu, baina guk ematen dizkizugu mahaia eta aulkia. Prest egongo zara bihar?

—Noski, —erantzun nion.

—Orduan, agur, Jabez Wilson jauna, eta beste behin ere zorionak eman nahi dizkizut, lanpostu garrantzitsua lortu duzulako. —Gelatik agurtu ninduen, eta nire laguntzailearekin etxera joan nintzen, zer esan edo zer egin ia ez nekiela, hain pozik bainengoen neure zorionaz.

—Tira, egun osoa eman nuen horretaz pentsatzen, eta ilunabarrean berriz ere umore txarrez nengoen; izan ere, neure buruari erabat sinetsarazi nion kontu guztia iruzur edo iruzur handiren bat izango zela, nahiz eta haren helburua zein izan zitekeen imajinatu ezin nuen. Bazirudien guztiz

iraganeko ustea zela edonork egin zezakeela testamentu hori, edo haiek Entziklopedia Britaniarra kopiazea bezalako gauza sinplea egiteagatik halako kopurua ordainduko luketela. Vincent Spauldingek ahal zuena egin zuen ni animatzeko, baina oheratu orduko arrazoitu nuen. Dena den, goizean, hala ere, begirada bat ematea erabaki nuen, eta beraz, xentimo baten truke botila bat erosi nuen, eta bolaluma batekin eta zazpi orri-paperekin, Pope's Court-era abiatu nintzen.

—Beno, nire harridurarako eta pozerako, dena ahalik eta ondoen zegoen. Mahaia prest zegoen niretzat, eta Duncan Ross jauna han zegoen, lanean hasten nintzela ikusteko. A letrarekin hasi nintzenean, utzi ninduen; baina noizean behin sartzen zen dena ondo zihoala ikusteko. Ordu bietan egun ona opa zidan, idatzitako kopuruagatik goraipatuz, eta bulegoko atea giltzapetu zuen.

—Hau egunak joan eta egunak etorri bitartean egin nuen, Holmes jauna, eta larunbatean zuzendaria sartu zen eta urrezko lau soberano jarri zituen nire asteko lanagatik. Hurrengo astean berdin, eta hurrengo astean berdin. Goizero hamarretan egoten nintzen, eta arratsaldero ordu bietan ateratzen nintzen. Pixkanaka Duncan Ross jauna goizean behin bakarrik sartzen hasi zen, eta gero, handik gutxira, ez zen gehiagotan sartu. Hala ere, noski, ez nintzen sekula ausartu gelatik irtetera, ez bainekien ziur noiz etorriko zen, eta bizilekua hain ona zen, eta hain ongi moldatzen nintzen, ez bainuen galtzeko arriskurik izan nahi.

—Zortzi aste igaro ziren horrela, eta abade, arku-tiroa, armadura, arkitektura eta atikaren inguruan idatzi nuen, eta arretaz espero nuen B letrarekin lehen baileen hasteko. Folioak kostatu zitzaizkidan, eta ia apal bat bete nuen nire idatziekin. Eta orduan, bat-batean, negozio guztia amaitu zen”.

—Amaitu?

—Bai, jauna. Eta beranduenez gaur goizean. Ohi bezala lanera joan nintzen hamarretan, baina atea itxita eta giltzapetuta zegoen. Kartoi karratutxo bat zegoen mailukatuta panelaren erdian, giltza batekin zintzilik. Hemen dago, eta zuk zeuk irakur dezakezu.

Ohar-paper baten tamainako kartoi zuri bat jaso zuen. Honela irakurtzen zen:

ILEGORRIEN LIGA

SAKABANATU DA

1890ekourriaren 9a.

Sherlock Holmesek eta biok iragarpen labur hau eta haren atzean dagoen damutu aurpegia aztertu genuen, harik eta arazoaren alde komikoak beste gogoeta guztiak erabat gainditu zituen arte, non biok barrez lehertu ginen.

—Ez dut ikusten oso gauza barregarria denik, —oihu egin zuen gure bezeroak, bere buru sukartiaren sustraieraraino gorriturik—. Nitaz barre egitea baino gauza hoberik ezin baduzu egin, beste norbaitengana joan naiteke.

—Ez, ez, —egin zuen oihu Holmesek, erdi altxatu zen aulkia atzera bultzatuz—. Benetan ez nuke zure kasua munduko ezergatik galduko. Ez da oso ohikoa. Baina bada, barkatuko badidazu, zerbait barregarri samarra. Zer pauso eman zenituen mezua atean aurkitu zenuenean?

—Harrituta nengoen, jauna. Ez nekien zer egin. Gero inguruko bulegoetara deitu nuen, baina bazirudien inork ez zekiela ezer horren inguruan. Azkenik, beheko solairuan bizi den alokatzailearengana joan nintzen, eta galdetu nion ea Ilegorrien Ligarekin zer gertatu zen. Esan zuen ez zuela inoiz halakorik entzun. Orduan, galdetu nion Duncan Ross jauna nor zen. Berarentzat zena berria

zela erantzun zidan.

—Tira, —esan nion—, 4. zenbakiko jauna.

—Zer, gizon ilegorria?

—Bai.

—Ah, —esan zuen—, bere izena William Morris da. Abokatua da eta nire gela aldi baterako lokal gisa erabiltzen ari zen, bere lokal berria prest egon arte. Atzo joan zen.

—Non aurki dezaket?

—Ah, bere bulego berrietan. Helbidea esan zidan. Bai, King Edward Street 17, San Paul's-etik gertu.

—Abiatu nintzen, Holmes jauna, baina helbide horretara iritsi nintzenean, belaun-estalki artifizialen fabrika bat zen, eta inork ez zuen inoiz entzun ez William Morris jaunaren ez Duncan Ross jaunaren berri.

—Eta zer egin zenuen orduan? —galdetu zuen Holmesek.

—Saxe-Koburg Square-etik joan nintzen etxera, eta nire laguntzailearen aholkua hartu nuen. Baina ezin zidan inola ere lagundu. Bakarrik esan zezakeen itxaroten banuen postaz entzungo nuela. Baina hori ez zen nahikoa izan, Holmes jauna. Ez nuen halako tokirik galdu nahi borrokarik gabe, beraz, behar zuten gizajoei aholkuak emateko aski ona zinela entzun nuenean, berehala etorri nintzen zuregana.

—Eta oso zuhur jokatu zenuen, —esan zuen Holmesek—. Zure kasua izugarri nabarmena da, eta hala izango naiz pozik ikertzeaz. Esan didazunagatik, uste dut litekeena dela lehen begiratuan baino arazo larriagoak izatea.

—Nahiko larria! —esan zuen Jabez Wilson jaunak—. Bai, astean lau kilo galdu ditut.

—Zuri pertsonalki dagokizunez, —adierazi zuen Holmesek—, ez dut ikusten ezohiko liga honen aurka inolako kexarik duzunik. Aitzitik, nik ulertzen dudanez, 30£ inguru aberatsagoa zara, A letraren azpian dauden gai guztietan lortu duzun ezagutzagatik. Haiekin ez duzu ezer galdu.

—Ez, jauna. Baina haien berri jakin nahi dut, eta nortzuk diren, eta zer helburu zuten txantxa hau egitean, broma bat balitz. Nahiko txantxa garestia zen haientzat, hogeita hamar libera kosta zitzaien eta.

—Puntu hauek argitzen saiatuko gara. Eta, lehenik, galdera bat edo bi, Wilson jauna. Zure laguntzaile

horrek deitu zizun lehen aldiz iragarkiaren inguruan, eta zenbat denbora zerman zurekin?

—Hilabete inguru.

—Nola etorri zen?

—Iragarki bati erantzunez.

—Bera al zen eskatzaile bakarra?

—Ez, dozena bat neuzkan.

—Zergatik aukeratu zenuen?

—Eramangarria zelako eta merke aterako zelako. Soldata erdiagatik, hain zuzen ere.

—Bai. Nolakoa da, Vincent Spaulding hau?

—Txikia, sendoa, bere erara oso azkarra, ilerik gabea aurpegian, hogeita hamarretik gorakoa. Azido zipriztin zuri bat dauka bekokian.

Holmes bere aulkian eseri zen zirraratuta. —Hala uste nuen, —esan zuen—. Noizbait ikusi al duzu belarritakoentzako belarriak zulatuta dituela?

—Bai, jauna. Esan zidan ijito batek egin ziola mutikoa zenean.

—Hah! —esan zuen Holmesek, gogoeta sakonean murgilduta—. Oraindik zurekin dago?

—Ah, bai, jauna; oraintxe utzi dut.

—Eta zure negozioa zaindu al du zure faltan?

—Ez dago kexatzerik, jauna. Goizetan ez dago inoiz gauza handirik egiteko.

—Hori izango da, Wilson jauna. Pozik emango dizut gaiari buruzko iritzia egun bat edo bi barru. Gaur larunbata da, eta espero dut astelehenerako ondorio batera iritsi izana.

—Beno, Watson, —esan zuen Holmesek gure bisitariak utzi gintuenean—, zer iruditzen zaizu hori guztia?

—Hortik ez dut ezer ateratzen, —erantzun nion zintzo—. Oso negozio misterioitsua da.

—Orokorrean, —esan zuen Holmesek—, zenbat eta bitxiagoa den gauza bat, orduan eta misterioitsuagoa dela frogatzen da. Zure krimen arruntak eta ezaugarriak gabekoak dira benetan harrigarriak direnak, aurpegi arrunt bat identifikatzea zaila den bezala. Baina bizkor ibili behar dut kontu

honetan.

—Zer egingo duzu, orduan? —galdetu nion.

—Erretzeko, —erantzun zuen—. Hiru pipa erretzeko arazoa da, eta arren eskatzen dizut ez diezadazula hurrengo berrogeita hamar minututan hitz egingo. —Aulkian kuzkurtu zen, belatz antzeko sudurrera belaun meheak igota, eta hantxe geratu zen eserita, begiak itxita eta buztinezko pipa beltza txori arraro baten mokoa bezala ateratzen zitzaiola. Lo geratu zela ondorioztatu nuen, eta, egia esan, ni neu ere buruaz baietz egiten ari nintzen, eta bat-batean bere aulkitik salto egin zuen, pipa tximiniako apalaren gainean uztea erabaki duen gizon baten keinuarekin.

—Sarasatek St. James's Hall aretoan jotzen du gaur arratsaldean, —adierazi zuen—. Zer iruditzen zaizu, Watson? Pazienteek zu gabe egon daitezke ordu batzuk?

—Ez daukat zer eginik gaur. Nire praktika ez da inoiz oso erakargarria.

—Orduan, jantzi txapela eta etorri. City-ra joango naiz lehenik, eta bidean bazkalduko dezakegu. Ikusten dudanez, musika alemaniar asko dago programan, eta hori gehiago gustatzen zait italiera edo frantsesa baino. Barnerakoia da, eta barnerakoia izan nahi dut. Zatoz!

Metroan joan ginen Alders-eko ateraino; eta ibilalditxo batek Saxe-Koburg Square-era eramán gintuen, goizean entzundako istorio bereziaren eszenatokira. Bi solairuko adreiluzko lau etxetzar mardul ageri ziren han, hesi txiki batera begira. Belarrezko soropil batek eta ereinotz-zuhaixka zimel batzuek borroka gogorra egiten zuten egurats ketsu eta ez oso atsegin baten kontra. Urreztatutako hiru bola eta "JABEZ WILSON" letra zuriz idatzitako ohol marroi batek, izkinako etxe baten gainean, gure bezero ilegorriak bere negozioa zuen lekua iragartzen zuten. Sherlock Holmes haren aurrean gelditu zen, burua albo batera zuela, eta hari guztiari begiratu zion, begiak distiratsu zituela betazal zimurtuen artean. Ondoren astiro ibili zen kalean gora, eta gero behera berriz ere, bazterrera, oraindik ere etxeei begira. Azkenean mailegatzaillearengana itzuli zen, eta, makilarekin bizpahiru aldiz espaloia indarrez kolpatu ondoren, ate aldera joan eta jo zuen. Itxura garbia eta bizartutako gazte batek berehala ireki zuen, eta hark sartzeko eskatu zion.

—Eskerrik asko, —esan zuen Holmesek—, hemendik Strand-era nola joango zinatekeen galdetu nahiko nizuke.

—Hirugarren eskuinera, laugarren ezkerre, —erantzun zuen laguntzaileak berehala, atea ixten zuen bitartean.

—Aditsua, hori, —esan zuen Holmesek alde egiten genuen bitartean—. Nire ustez, Londresko laugarren gizonik bizkorrena da, eta ez nago ziur hirugarren izateko asmorik ez duenik. Lehenago ere izan dut haren berri.

—Jakina, —esan nion—, Wilson jaunaren laguntzaileak asko balio du Ilegorrien Ligako misterio honetan. Ziur nago zure bideari buruz galdetu diozula hura ezagutzeko.

—Ez bera ezagutzeko.

—Zer orduan?

—Bere praken belaunak.

—Eta zer ikusi duzu?

—Ikustea espero nuena.

—Zergatik jo duzu espaloia?

—Ene mediku maitea, hau behaketarako garaia da, ez hitz egitekoa. Espioiak gara etsai baten herrialdean. Saxe-Koburg Squareri buruz zerbait badakigu. Azter ditzagun orain haren atzean dauden zatiak.

Saxe-Coburg Square ezkutua izkinari buelta ematean sartu ginen kaleak kontraste handia zuen, koadro baten aurrealdea eta atzealdea bezala. Cityko trafikoa iparraldetik eta mendebaldetik igarotzen den arteria nagusietako bat zen.. Bidea itxita zegoen, merkataritza korrante itzelak barnealderantz eta kanpoalderantz egiten zuen marea bikoitzean, eta bideak beltzen ziren bitartean oinezkoen zalaparta presaz. Zaila zen konturatzea, utzi berri genuen plaza lausotu eta geldia beste aldean benetan apaltzen ziren denda ederren eta merkataritza-lokal dotoreen lerroari begira geundela.

—Utzidazu ikusten, —esan zuen Holmesek, kantoian zutik eta lerroari begiratu—, hemen dauden etxeen ordena gogoratu nahiko nuke. Nire zaletasuna Londresen ezagutza zehatza izatea da. Hor daude Mortimerrena, estanko-denda, egunkari-denda txikia, City eta Suburban Bank-en Coburgetako sukurtsalak, jatetxe begetarianoa eta McFarlaneren gurdiak eraikitze garajea. Horrek zuzenean beste blokeraren eramatena gaitu. Eta orain, doktore, gure lana egin dugu, beraz, jolasteko garaia da. Sandwich eta kafe kikara bat, eta gero biolin-lurraldera, non dena goxotasuna, fintasuna eta harmonia den, eta ez dago bezero ilegorrik gu beren enigmekin gogaituko gaituenik.

Nire laguna musikari gogotsua zen eta bere burua interpretatzaile trebea ez ezik, meritu arruntik gabeko konpositorea zen. Arratsalde osoan postuetan eserita egon zen zoriontasunik perfektuenean

bildurik, bere behatz luze eta meheak musikaren aurrean leunki astinduz. Bere aurpegi leun irribarretsua eta bere begi lerdin ameslariak Holmes ehiza-txakurrarenak ez bezalakoak ziren bitartean. Holmesen aurpegia agente kriminal gupidagabekoa, sorgindutakoa, trebekoa zen. Bere izaera singularrean izaera bikoitza txandakatzen zen, bere burua baieztatzen zuen, eta bere azken zehaztasuna eta baldartasuna, sarritan pentsatu izan dudanez, noizbehinka bere baitan nagusi zen gogo-aldarte poetiko eta kontenplatiboaren aurkako erreakzioa zen. Bere izaeraren aldaketek erabateko ahuleziatik energia irenstera eramaten zuen; eta, nik ongi nekienez, inoiz ez zen hain beldurgarria izan, nola eta, egunak joan egunak etorri, besaulkian etzanda egon baitzen bere inprobisazio eta edizio beltzetan. Orduan ehiztari sena zetorkion bat-batean, eta bere arrazoitzaile gaitasun distiratsuak intuizioaren mailaraino igotzen ziren, harik eta bere metodoekin ohituak ez zeudenak harriturik begiratzen zitzaizkion arte, gainerako hilkorrek baino ezagutza handiagoa duen gizon bati begiratzen zaion bezala. Arratsalde hartan St. James 's Halleko musikan hain murgildurik ikusi nuenean, ezer onik ez zutela espero sentitu nuen, berak ehizatu nahi izan zituenei.

—Etxera joan nahi duzu, zalantzarik gabe, doktore, —adierazi zuen atera ginenean.

—Bai, hala da. Eta negozio batzuk egin behar ditut eta ordu batzuk beharko ditut. Koburg Square-eko negozio hau serioa da.

—Zergatik serioa?

—Krimen nabarmen bat kontenplatzen da. Arrazoi guztiak ditut hori gelditzeko garaiz iritsiko garela sinesteko. Baina gaur larunbata izateak gauzak zailtzen ditu. Zure laguntza nahi dut gaur gauean.

—Ze ordutan?

—Hamarretan nahikoa izango da.

—Hamarretan Baker Streeten egongo naiz.

—Oso ondo. Eta, diot, doktore, arrisku txikiren bat egon daiteke, mesedez sartu zure armadako errebolberra poltsikoan. —Eskua astindu, orpoan buelta eman eta jendetzaren artean desagertu zen.

Uste dut ez naizela nire auzokoak baino ergelagoa, baina Sherlock Holmesekin izan nuen tratuan nire ergelkeria sentipenak zapaldu dit beti. Han entzundakoa entzuna nuen, ikusitakoa ikusia nuen, baina, hala ere, argi eta garbi ikusten zuen ez bakarrik zer gertatu zen, baizik eta zer gertatuko zen, eta niretzat, berriz, kontu guztia nahasia eta groteskoa zen. Kensingtoneko nire etxera gidatzen nindoala guztiaren inguruan pentsatu nuen, “Entziklopedia”-ko kopiaitzaile ilegorriaren istorio paregabetik hasi

eta Saxe-Koburg Square-en egindako bisitara, eta nigandik aldendutako hitz gaiztoak. Zer izan zen gau espedizio hura, eta zergatik joan behar nintzen armatuta? Nora gindoazen, eta zer egin behar genuen? Holmesek esan zidan aurpegi leuneko mailegu-emailearen laguntzailea gizon ikaragarria zela—sakonean jolas zezakeen gizona. Asmatzen saiatu nintzen, baina etsituta gaia alde batera utzi nuen, gauak azalpen bat eman arte.

Bederatziak eta laurden ziren, etxetik abiatu eta parkea zeharkatu nuenean, eta horrela Oxford Streetetik Baker Streetera arte. Bi gizon galant zeuden atean, eta pasabidean sartu nintzenean ahotsen hotsa entzun nuen goitik. Bere gelara sartzean Holmes bi gizonekin hizketan ari zela aurkitu nuen. Horietako bat Peter Jones polizia ofiziala zela ikusi nuen, eta bestea gizon altua, argala eta aurpegi tristeza zuen, oso kapela distiratsuarekin eta lebita zapaltzaile errespetagarriarekin.

—Aha! Gure festa osatu da —esan zuen Holmesek, marinel-jaka botoituz eta ehizarako uzta astuna apalategitik hartuz—. Watson, uste dut Scotland Yardeko Jones jauna ezagutzen duzula. Utzidazu Merryweather jauna aurkezten, gaur gaueko abenturan gure adiskidea izango dena.

—Bikoteka ehizatuko dugu berriro, doktore, ikusiko duzu, —esan zuen Jonesek konbentzituta—. Gure laguna gizon zoragarria da jazarpenari ekiteko. Nahi duen bakarra txakur zahar bat da, korrika egiten lagun diezaion.

—Espero dut antzara basati batek ez frogatzea gure ehizaren amaiera, —ohartarazi zuen goibel Merryweather jaunak. —Konfiantza handia jar dezakezu Holmes jaunari, jauna —esan zuen harroki polizia-agenteak—. Metodo txikiak ditu, nik esatea axola ez bazaio ere, teorikoegi eta fantastikoegi samarrak, baina detektibe baten itxura du. Ez da gehiegi esatea, behin edo bitan, Sholtoko hilketaren eta Agrako altxorraren negozio horretan bezala, indar ofiziala baino ia zuzenagoa izan dela.

—Ah, hori esaten baduzu, Jones jauna, ondo dago, —esan zuen ezezagunak begirunez. —Hala ere, aitortzen dut partida galdu dudala. Lehen larunbat gaua da hogeia eta zazpi urtetan partidarik izan ez dudana.

—Uste dut konturatuko zarela —esan zuen Sherlock Holmesek—, gaur gauean inoiz baino gehiago jokatu, eta partida zirraragarriagoa izango dela. Zuretzat, Merryweather jauna, partaidetza 30.000£ ingurukoa izango da; eta zuretzat, Jones, eskuan jarri nahi duzun beste izango da.

—John Clay, hiltzailea, lapurra, apurtzailea eta faltsutzailea gizon gaztea da, Merryweather jauna, baina bere lanbidearen gorenean dago, eta nahiago nuke eskumuturrekoak bere gainean edukitzea

Londresko edozein gaizkileren gainean baino. Gizon nabarmena da, John Clay gaztea. Bere aitona errege-dukea zen, eta bera Eton eta Oxforden egon da. Bere garuna behatzak bezain maltzurra da, eta une bakoitzean haren zeinuekin topo egiten badugu ere, inoiz ez dakigu gizona bera non aurkitu. Sehaska bat hautsiko du Eskozian aste batean, eta dirua bilduko du Cornwallen umezurztegi bat eraikitzeko. Urteak daramatzat haren arrasto jarraitzen, eta oraindik ez diot begirik kendu.

—Espero dut gaur gauean zu aurkeztearen plazerra izatea. John Clay jaunarekin ere bueltatxo bat edo bi izan ditut, eta zurekin ados nago bere lanbidearen buru dela. Hamarrak pasa dira, ordea, eta nahiko denbora pasa da hasi garenetik. Zuek biek lehenengo gizon galanta hartuko duzue, Watsonek eta biok jarraituko dugu bigarrenarekin.

Sherlock Holmes ez zen oso komunikatiboa izan bidaia luzean eta kabinan etzan zen arratsaldean entzundako doinuak kantatzen. Gas-argiz betetako kaleen labirinto amaigabe batean barrena ibili ginen Farrington Sreet-era atera arte.

—Orain gertu gaude, —esan zuen nire adiskideak—. Merryweather tipo hori bankuko zuzendaria da, eta gaian interesatua dago. Jones ere gurekin egotea pentsatu dut. Ez da lagun txarra, bere lanbidean erabateko ergela izan arren. Bertute positibo bat du. Bulldog bat bezain kementsua da, eta otarraina bezain saiaria atzaparrak inoren gainean jartzen baditu. Hemen gaude, eta gure zain daude.

Goizean topatu ginen kale jendetsu berera iritsi ginen. Gure taxiak lagatu ziren, eta, Merryweather jaunaren gidaritza jarraituz, pasabide estu batetik igaro eta alboko ate batetik igaro ginen, hark ireki ziguna. Barruan korridore txiki bat zegoen, burdinazko ate handi batean amaitzen zena. Hau ere ireki zen, eta harrizko eskailera bihurri batetik behera, beste ate ikaragarri batean amaitzen zen. Merryweather jauna linterna bat pizteko gelditu zen, eta gero pasabide ilun eta lur-usaina zuen batetik eramanez, eta horrela, ondoren hirugarren ate bat irekiz, kriptak edo soto erraldoi batean amaitu genuen, zeinak kaxa eta kutxa masiboak pilatuta zituen.

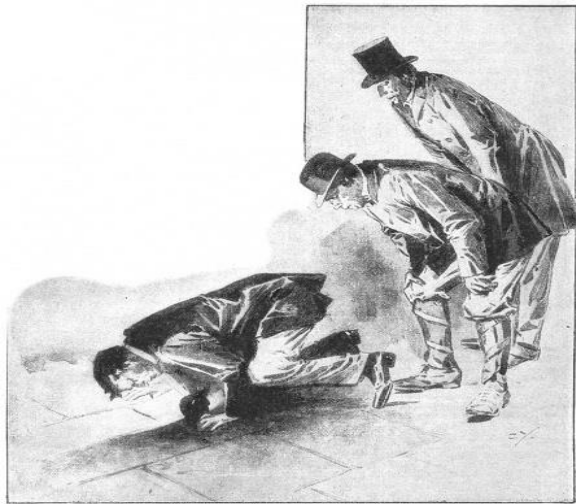
—Ez zara oso zaurgarria goitik, —adierazi zuen Holmesek linterna altxatu eta ingurura begiratzen zuen bitartean.

—Ezta behetik ere, —esan zuen Merryweather jaunak, bere makila lurzoruan zeuden banderen gainean joz—. Ai ama, nahiko hutsa dirudi! —esan zuen, harriduraz begiak altxatuz.

—Benetan eskatu behar dizut isilago egoteko! —esan zuen Holmesek gogor—. Dagoeneko arriskuan jarri duzu gure espedizioaren arrakasta osoa. Mesedez, eser zaitez kutxa horietako batean,

eta ez sartu tartean.

Merryweather jaun solemnea kutxa baten gainean jarri zen, aurpegian oso mindutako espresioa zuela. Holmes lurrera belauniko erori zen eta, linterna eta lupa batekin, harrien arteko pitzadurak zehatz-mehatz aztertzen hasi zen. Segundo batzuk aski izan zituen pozik egoteko, berriro zutitu eta basoa patrikan sartu baitzuen.

HOMES SE MIT À GENOUX. À L'AIDE DE SA LANTERNE ET D'UN MICROSCOPE, IL EXAMINE MINUTIEUSEMENT LES ENTRAÎNES DES PIERRES

—Gutxienez ordubete dugu aurretik, —adierazi zuen—, ez baitute ia pausorik emango mailegu-emaile ona ohean egon arte. Orduan ez dute minutu bat ere galduko, zenbat eta lana lehenago egin orduan eta denbora luzeagoa izango dute ihes egiteko. Une honetan gaude, doktore, dudarik gabe igarri duzun bezala, City-ko sotoan, Londresko banku nagusietako batean. Merryweather jauna da zuzendaria, eta azalduko dizu arrazoiak daudela, gaur egun, Londresko gaizkile ausartenak soto honetan interes handia izan dezaketen.

—Gure frantses urrea da, —xuxurlatu zuen zuzendariak—. Hainbat abisu izan ditugu saiakera bat gerta daitekela.

—Zure frantses urrea?

—Bai. Duela hilabete batzuk gure baliabideak indartzeko aukera izan genuen eta horretarako 30.000 napoleoi mailegu hartu genituen Frantziako Bankutik. Jakina da ez dugula inoiz aukerarik izan dirua ateratzeko, eta oraindik gure sotoan dago. Esertzen naizen kutxak 2.000 napoleoi ditu berunezko paper geruzetan bilduta. Gure lingoteen erreserba gaur egun bulego bakar batean gorde ohi dena baino askoz ere handiagoa da, eta zuzendariek zalantzak izan dituzte gaiaren inguruan.

—Oso ondo justifikatuta zeuden, —adierazi zuen Holmesek—. Eta orain gure plan txikiak antolatzeko garaia da. Espero dut ordubete barru kontuak burura etorriko direla. Bitartean, Merryweather jauna, pantaila ilun honen gainean jarri behar dugu.

—Eta iluntasunean eseri?

—Baietz uste dut. Karta-sorta bat ekarria nuen poltsikoan, eta pentsatu dut, lau gizon garenez, partida izango duzula azken finean. Baina ikusten dut etsaiaren aurkako prestaketak hain urrun joan direla, non ezin dugula argi baten presentziak plana arriskuan jartzen utzi. Eta, lehenik eta behin, gure postuak aukeratu behar ditugu. Gizon ausartak dira, eta desabantailan hartuko ditugun arren, kalteren bat egin diezagukete kontuz ibili ezean. Kutxa honen atzean geldituko naiz, eta horien atzean ezkutatu ahal zarete. Orduan, haien gainean argi bat kentzen diedanean, itxi azkar. Tiro egiten badute, Watson, ez dugu erreparorik izango haiei tiro egiteko.

Errebolberra zurezko kutxatilairen gainean utzi nuen, tiro egiteko prest. Holmesek kandela itxali zuen farolaren aurrealdetik eta iluntasun osoan utzi gintuen, inoiz bizi izan dudana iluntasunik absolutuena. Metal beroaren usaina geratzen zitzaigun argia oraindik hor zegoela ziurtatzeko, edozein momentutan argitzeko prest. Nerbioak punta-puntan neuzkan, ikusminaren eraginez, eta bapateko iluntasun hartan eta sotoko aire hotz eta hezean zerbait etsigarri eta gaitzesgarria zegoen.

—Atzera-egite bakarra dute, —xuxurlatu zuen Holmesek—. Hau etxetik bueltan da Saxe-Koburg Square-era. Espero dut nik eskatu dizudana egin izana, Jones?

—Inspektore bat eta bi agente ditut zain atean.

—Orduan ihes gune guztiak oztopatu ditugu. Eta orain isilik egon eta itxaron behar dugu.

A ze nolako momentua zirudien! Ordu eta laurden baino ez zen igaro, baina iruditu zitzaidan gaua ia joana zela eta egunsentia gure gainetik zabaltzen ari zela. Nire gorputz-adarrak nekatuta eta zurrun zeuden, posizioa aldatzeko beldur nintzen; hala ere, nerbioak tentsiorik gorenera arte landu nituen, eta nire entzumena hain zen zorrotza non nire lagunen arnas leuna entzun ez ezik, Jones handiaren arnasketa sakonagoa eta astunagoa bereizi ahal nuen bankuko zuzendariaren hasperen-ohar mehetik. Nire posiziotik zoruaren norabidean kaxaren gainetik begiratu nezakeen. Bat-batean nire begiek argi baten distira ikusi zuten.

Hasieran harrizko espaloiairen gainean txinparta izugarria egon zen. Gero luzatu egin zen marra horia bihurtu arte. Eta orduan, inolako abisurik edo soinurik gabe, zirrikitu bat ireki eta esku bat agertu zen,

esku zuria, emakume batenaren antzekoa, argi-eremu txikiaren erdian sentitzen zena. Minutu batez edo gehiagoz, eskua, bere hatz bihurriekin, lurretik irten zen. Gero, agertu bezain pronto, bat-batean erretiratu zen, eta dena ilundu zen berriro, harrien artean zirrikitu bat markatzen zuen txinparta bakarra izan ezik.

Haren desagertzea, ordea, momentukoa izan zen. Soinu urratzaile batez, harri zuri zabaletako bat bere aldera jiratu zen, eta zulo karratu bat utzi zuen aho zabalik, linternarekin argituz. Ertzetik, mutil-aurpegi garbi bat ageri zen, ingurura zorrotz begiratzen zuena, eta, gero, esku bat ertzaren alde banatan zuela. Bizkar-altu jarri zen, gerritik gora, belaun bat ertzaren gainean pausatu zen arte. Beste une batean, zuloaren ondoan geratu zen, eta lagun bat zeraman atzetik, lihoa eta txikia, bera bezala, aurpegi zurbilekoa eta ile gorri-gorriko shockarekin.

—Dena argi dago, —xuxurlatu zuen—. Badituzu zizela eta poltsak? Bikaina Scott! Salto, Archie, egin salto, eta erritmoari jarraituko diot!

Sherlock Holmesek jauzi egin zuen eta kanpotarrari lepotik heldu zion. Bestea zuloan behera murgildu zen, eta oihalak urratzearen soinua entzun nuen Jonesek gonari heldu zion bitartean. Argia errebolber baten kanoi gainean piztu zen, baina Holmesen ehizarako uza gizonaren eskumuturrera jaitsi zen, eta pistolak harrizko zorua gainean zarata egin zuen.

—Ez du ezertarako balio, John Clay —esan zuen Holmesek arin—. Ez duzu inolako aukerarik.

—Beraz, ikusten dut, —erantzun zuen besteak hotsasun handiz—. Nire laguna ondo dagoela uste dut, nahiz eta haren beroki-hegalak dauzkazula ikusten dudana.

—Hiru gizon daude atean zain, —esan zuen Holmesek.

—Benetan! Badirudi oso osorik egin duzula. Konplimendua egin behar dizut.

—Eta nik zuri —erantzun zuen Holmesek—. Zure ideia ilegorria oso berria eta eraginkorra izan da.

—Laster ikusiko duzu zure laguna, —esan zuen Jonesek—. Ni baino azkarragoa da zuloetatik jaisten. Itxaron nik derbiak konpontzen ditudan bitartean.

—Mesedez, ez nazazu ukitu zure esku zikinekin —ohartarazi zuen gure presoak, eskuburdinek eskumuturretan jotzen zuten bitartean—. Agian ez zara jabetuko errege odola dudala. "Jauna" eta "mesedez" esan nigan zuzentzen zarenean.

—Ongi da, —esan zuen Jonesek begirada eta irrifar batekin. —Beno, mesedez, jauna, igo zaitez

gora. Non lor dezakegun taxi bat, zure Gorentasuna, polizia-etxera eramateko?

—Hori hobeto dago, —esan zuen John Clayk lasai. Erregu zabala egin zigun hiruroi eta isil-isilik joan zen detektibearen zaintzapean.

—Benetan, Holmes jauna —esan zuen Merryweather jaunak, sototik jarraitzen genien bitartean—, ez dakit bankuak nola eskertuko edo ordainduko dizun. Zalantzarik gabe, nire esperientziaren barruan inoiz izan den banku-lapurretarik erabakigarrienetako bat antzeman eta garaitu duzu modurik osoenean.

—Neure kontutxo bat edo bi izan ditut John Clay jaunarekin konpontzeko, —esan zuen Holmesek—. Gastu txikiren bat izan dut kontu honengatik, bankuak itzultzea espero izango dudana, baina, horretaz gain, asko ordaintzen didate, alde askotatik bakarra den esperientzia bat izan dudalako Ilegorrien Ligaren kontakizun oso nabarmena entzunda.

—Ikusten duzu, Watson —azaldu zuen goizeko lehen orduetan, Baker Streeteko whisky eta freskagarri edalontzi baten aurrean eserita geundela—, hasiera-hasieratik argi eta garbi ikusten zela Ligaren iragarkiaren eta "Entziklopediaren" kopiaren negozio fantastiko samar horren helburu bakarra mailegu-emaila hori egunero ordu askotan bidetik kentzea zela. Kudeatzeko modu bitxia zen, baina, benetan, zaila izango zen hoberen bat proposatzea. Metodoa Clayren buru argiari leporatu zion, dudarik gabe, bere buru koloreagatik. Asteko 4£ erakarri behar zuen amua zen, eta zer gertatzen zitzaien milaka jokatzeko zutenei? Iragarkian jartzen duenez, alproja batek behin-behineko bulegoa izango du; besteak, gizon hura eskatzera bultzatzen du, eta elkarrekin lortzen dute astean goizero haren absentzia ziurtatzea. Laguntzailea soldata erdiaren truke etorri zela jakin nuenetik, begi-bistakoa zen egoera bermatzeko motibo sendo bat zuela.

—Baina nola asmatu duzu zein zen arrazoia?

—Etxean emakumeak egon izan balira, intriga arrunt baten susmoa izango nuke. Hori, ordea, pentsamendutik kanpo zegoen. Gizonaren negozioa txikia zen, eta ez zegoen bere etxean halako prestaketa landuak eta halako gastuak konta zezakeen ezer. Etxetik kanpoko zerbait izan behar du, bada. Zer izan liteke? Laguntzaileak argazkilaritzarako zuen zaletasuna eta sotoan desagertzeko zuen trikimailuaz pentsatu nuen. Sotoa! Hor zegoen arrasto nahasi honen amaiera. Orduan, laguntzaile misteriotso honi buruzko galderak egin nizkion neure buruari eta Londresko kriminal eder eta ausartenetako batekin tratatu behar nuela konturatu nintzen. Zerbait egiten ari zen sotoan, hilabetez

hilabete egunean ordu asko behar zituena. Zer izan liteke, beste behin? Ez zitzaidan ezer bururatzen, beste eraikin batera tunel bat egin zuela izan ezik.

—Ordainera iritsia nintzen ekintza lekua bisitatzera joan ginenean. Nire makilarekin espaloian kolpeak eman nituen. Sotoa aurretik ala atzetik zabalitzen zen jakin nahian nengoen. Ez zegoen aurrean. Orduan txirrina jo nuen, eta, espero nuen bezala, laguntzaileak erantzun zidan. Liskar batzuk izan ditugu, baina inoiz ez genuen elkarri begirik jarri. Ia ez nion aurpegira begiratu. Haren belaunak ziren ikusi nahi nuena. Zuk zeuk esan behar duzu zein higatuak, zimurtuak eta zikinduak zeuden. Lurperatzeko ordu haietaz hitz egin zuten. Geratzen zen puntu bakarra zen zertarako lurperatzen zituzten. Kale-kantoian ibili nintzen, eta City eta Suburban Bank bankuak ikusi nituen gure lagunaren etxean abortatzen, eta nire arazoa konpondu nuela sentitu nuen. Kontzertuaren ondoren etxera joan zinenean, Scotland Yardera eta bankuko zuzendarien presidentearengana jo nuen, ikusi duzun emaitzarekin.

—Eta nola jakin dezakezu gaur gauean saiatuko zirela? —galdetu nion.

—Beno, Ligako bulegoak itxi zituztenean, Jabez Wilson jaunaren presentziaz jada ez ziren arduratuko; hots, tunela amaitu zutela. Baina ezinbestekoa zen laster erabiltzea, aurkitu ahal izateko, edo lingoteak kentzeko. Beste edozein egunetan baino hobeto etorriko zitzairen larunbata, bi egun izango zituzketelako ihes egiteko. Horregatik guztiagatik espero nuen gaur gauean gertatzea.

—Ederki arrazoitu duzu, —oihukatu nuen itxuragabeko mirespenez—. Hain kate luzea da, eta, hala ere, katebegi guztiek jotzen dute egia.

—Buruhauste batetik salbatu ninduen, —erantzun zuen, aharrausika—. Zoritxarrez! Dagoeneko sentitzen dut nire baitan ixten ari dela. Nire bizitza existentziaren leku komunetatik ihes egiteko ahalegin luze batean igarotzen da. Arazo txiki hauek horretan laguntzen naute.

—Eta zu lasterketaren ongile bat zara, —esan nion.

Sorbaldak altxatu zituen. —Beno, agian, azken finean, ezer gutxitarako balio du, —adierazi zuen—. “Gizona ez da ezer, lana besterik ez”, Gustave Flaubertek George Sand-iri idatzi zion bezala.